

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра історіографії, джерелознавства та археології

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В.Н. КАРАЗІНА
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Декан історичного факультету
Доп. Сергій ЛИТОВЧЕНКО
29 серпня 2025 р

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Педагогічна практика

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти ____ перший ____ бакалаврський ____

галузь знань ____ 03 гуманітарні науки ____
(шифр і назва)

спеціальність ____ 032 Історія та археологія ____
(шифр і назва)

освітня програма ____ Історія та археологія ____
(шифр і назва)

вид дисципліни ____ обов'язкова ____
(обов'язкова / за вибором)

факультет ____ Історичний факультет ____

2025 / 2026 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою історичного факультету

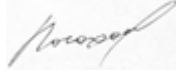
“__29__” __серпня__ 2025 року, протокол № 7

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Іващенко Вікторія Юріївна, кандидат історичних наук, доцент

Програму схвалено на засіданні кафедри історіографії, джерелознавства та археології

Протокол від “__29__” __серпня__ 2025 року № 1

Завідувач кафедри історіографії, джерелознавства та археології

(підпис)

Сергій ПОСОХОВ
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньої програми __ Історія та археологія __
назва освітньої програми

Гарант освітньої програми _____ Сергій ЛИТОВЧЕНКО
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією історичного факультету
назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна

Протокол від “__29__” __серпня__ 2025 року № 1

Голова методичної комісії історичного факультету _____

(підпис) Олександр ТУМАКОВ
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма педагогічної практики складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки

бакалавр

спеціальності 032 «Історія і археологія».

1. Опис педагогічної практики

1.1. Метою педагогічної практики є забезпечення зв'язку між науково-теоретичною та практичною підготовкою студентів, отримання студентами початкового досвіду педагогічної діяльності, формування у них творчого дослідницького підходу до роботи педагога.

1.2. Основними завданнями педагогічної практики є:

- ознайомлення студентів із організацією освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти, змістом навчальних програм, підручників і методичних матеріалів з історії та суспільно-гуманітарних дисциплін;
- розвиток здатності застосовувати теоретичні знання з історії, педагогіки й психології в практичних ситуаціях навчальної та виховної роботи; критично оцінювати власні дії та досвід інших педагогів;
- формування початкових умінь аналізувати й коментувати уроки вчителів та студентів-практикантів, вести психолого-педагогічні спостереження, здійснювати взаємодію з учнями в навчальному та виховному процесі;
- навчання студентів використанню сучасних методик і технологій викладання історії, організації уроку та позакласного заходу, веденню відповідної документації;
- виховання професійної відповідальності, педагогічної етики, поваги до вчительської професії, здатності до командної роботи та міжособистісної комунікації з учнями, колегами й батьками;
- підготовка студентів до подальшої методичної та педагогічної діяльності через виконання індивідуальних завдань: проведення уроку, організацію виховного заходу, складання психологічної характеристики учня, оформлення звітної документації.

1.3. На вивчення навчальної дисципліни відводиться на денному відділенні – 5 кредитів ECTS, на заочному – 5 кредитів ECTS.

1.4. Загальна кількість годин на денному відділенні – 150, на заочному – 150.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	4-й
Семестр	
8-й	8-й
Лекції	
год.	

Практичні заняття	
150 год.	150 год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
год.	год.
у тому числі індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Перелік **компетентностей**, що формує дана дисципліна:

- загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні, позиціонувати себе як випускника Каразінського університету.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 4. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК 5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 6. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 8. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми, а також бути критичним і самокритичним.

ЗК 9. Здатність працювати автономно і в команді.

ЗК 10. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

- фахові компетентності:

ФК 3. Усвідомлення соціальних функцій історика та розуміння можливостей використання історії для досягнення певних цілей, в тому числі наслідків зловживання історією.

ФК 4. Здатність спілкуватися державною мовою, рідною мовою та однією з іноземних мов із використанням термінів і методик, прийнятих в фаховому середовищі; знати й вміти використовувати в професійних цілях давні мови.

ФК 8. Здатність використовувати фахові знання та професійні навички у процесі виявлення, охорони та популяризації матеріальної і нематеріальної культурної спадщини.

ФК 10. Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища.

ФК 11. Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.

ФК 12. Володіння методами викладання історії та суміжних дисциплін у загальноосвітніх навчальних закладах різних типів. (компетентність, визначена Університетом)

1.7. Перелік **результатів** навчання, що формує дана дисципліна:

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти наступних результатів:

ПРН 1. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства, дотримуватися принципу верховенства права, поважати права і свободи людини.

ПРН 3. Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.

ПРН 6. Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України в контексті європейської та світової історії.

ПРН 8. Брати участь у плануванні та виконанні наукових досліджень у сфері історії, презентувати результати досліджень, аргументувати висновки.

ПРН 9. Мати навички організації практичного вирішення проблем історичної пам'яті та охорони матеріальної й нематеріальної культурної спадщини України.

ПРН 10. Застосовувати сучасні методики у процесі популяризації історії та археології, а також здійсненні різних видів педагогічної діяльності.

ПРН 12. Здійснювати аналіз ситуацій з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов.

ПРН 13. Здійснювати комунікацію з професійних питань з представниками наукових, громадських, релігійних і національно-культурних організацій і спільнот.

ПРН 14. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально на основі етичних міркувань (мотивів), зокрема, практикувати дотримання етичних принципів ведення дискусій.

ПРН 15. Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.

2. Зміст та організація проведення педагогічної практики.

Педагогічна практика для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» проводиться на базах практики Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна – у гімназіях, ліцейх та коледжах м. Харкова.

Зміст практики

1. Знайомство з навчальним закладом, особливостями організації навчально-виховного процесу в освітній установі, кваліфікаційним рівнем вчителів історії.
2. Знайомство з кабінетом історії та необхідною документацією (класним журналом, розкладом занять, програмами та тематичним плануванням з предмету тощо).
3. Навчальна робота: вивчення і аналіз поурочних планів-конспектів вчителя історії; відвідування та аналіз уроків історії в 5 – 11 класах (не менше 18 уроків) та уроків з інших предметів у закріпленому класі в якості класного керівника (не менше 12 уроків); проведення одного уроку з історії або якогось іншого предмету суспільно-гуманітарного циклу; відвідування та аналіз уроків інших студентів-практикантів.
4. Виховна робота: участь у поточній роботі класного керівника; відвідування та аналіз усіх позакласних заходів у закріпленому класі; проведення одного позакласного заходу; відвідування та аналіз позакласних виховних занять, що проводяться студентами-практикантами.
5. Методична робота: ознайомлення з методичною роботою вчителів історії бази практики.
6. Практика завершується оформленням звітної документації, яка подається кафедральним керівникам практики.

Організація й проведення педагогічної практики

Проходження практики відбувається у групах (з 5–15 студентів), які направляються у базові навчальні заклади міста, що мають усі необхідні умови для здійснення професійної освіти.

Перед початком педагогічної практики деканат та факультетський керівник практики проводять установчу конференцію для ознайомлення студентів із порядком проходження педагогічної практики, правами й обов'язками студентів, змістом практики. Безпосереднє керівництво групою студентів-практикантів покладається на кафедрального керівника практикою. На період практики в кожній групі призначається староста.

Практика проводиться з відривом від занять, тому студенти повинні систематично працювати упродовж терміну практики в базовому навчальному закладі, дотримуючись прийнятих там правил внутрішнього розкладу.

Обов'язки студентів-практикантів:

Студенти направляються на практику наказом ректора університету і під час її проходження підпорядковуються керівникам практики від кафедри, факультету і університету, а також навчального закладу – бази практики.

Студенти зобов'язані:

1. Дотримуватися правил внутрішнього розпорядку, що діють на базах практики (у школах, гімназіях, ліцейх), виконувати розпорядження адміністрації та керівників практики.
2. Кожного робочого дня працювати на базі практики не менше 4 годин.
3. Повністю виконувати завдання, передбачені програмою практики: відвідати не менше 18 уроків учителя-предметника, не менше 12 уроків з інших предметів у закріпленому класі в якості класного керівника, провести один урок з історії або якогось іншого предмету суспільно-гуманітарного циклу та один виховний захід.
4. Подати на кафедру педагогіки сценарій позакласного заходу; на кафедру психології – психологічну характеристику одного учня;

5. По завершенню практики упродовж 3-х днів здати всю звітну документацію кафедральному керівнику практики: звіт про проходження ознайомлювальної педагогічної практики; план-конспект одного уроку з підписом вчителя історії; сценарій позакласного заходу з оцінкою викладача – керівника педпрактики від кафедри педагогіки; психологічну характеристику одного учня з оцінкою викладача – керівника педпрактики від кафедри психології.
6. Звітувати на кафедрі про результати педпрактики.
7. Студент, педпрактика якого визнана незадовільною, проходить її повторно без відриву від навчальних занять в університеті.

Обов'язки керівників педагогічної практики:

Факультетський керівник практики добирає бази практики, організовує проведення факультетської установчої конференції та підсумкових конференцій по кафедрах; надає студентам консультації з питань організації практики; вибірково відвідує навчальні заклади, в яких проходить практика; складає звіт по факультету.

Кафедральний керівник практики бере участь у проведенні установчої та підсумкової конференцій, здійснює керівництво всією поточною роботою студентів (допомагає в підготовці уроків та виховних заходів; відвідує та аналізує уроки, які проводять студенти-практиканти; аналізує звітну документацію; оцінює роботу студентів; складає звіт і подає його факультетському керівнику).

Керівник практики від кафедри педагогіки бере участь у проведенні установчої конференції; надає консультації з підготовки позакласного заходу; перевіряє та оцінює сценарій позакласного заходу.

Керівник практики від кафедри психології бере участь у проведенні установчої конференції; надає консультації з організації психолого-педагогічних спостережень; перевіряє та оцінює психологічну характеристику на одного учня.

3. Вимоги до баз практики.

Бази практик мають забезпечити для керівництва практикою кваліфікованих спеціалістів (вчителів історії та інших суспільно-політичних дисциплін), надати студентам на час практики робочі місця, які відповідають вимогам охорони праці, а також доступ до бібліотеки та методичних кабінетів, інших підрозділів та інформації, що необхідні для виконання робочої програми практики.

Керівники навчальних закладів (директор, заступники) мають забезпечити належні умови практики, ознайомити з матеріальною базою та навчально-виховним процесом в освітніх закладах, його специфікою (загальноосвітня школа, гімназія, ліцей), організувати відвідування студентами уроків вчителів-предметників.

Класний керівник знайомить студентів зі складом класу, проводить відкритий позакласний захід, допомагає студентам у проведенні ними виховного заходу.

Вчитель історії проводить відкриті уроки та обговорює їх зі студентами; консультує студентів при підготовці ними уроків та позакласних заходів; затверджує плани-конспекти уроків; відвідує та аналізує всі уроки, які дають практиканти; дає характеристику навчально-виховній роботі студентів, оцінює окремі форми роботи студентів (відвідування уроків, проведення уроку та позакласного заходу, план-конспект уроку).

4. Вимоги до звіту про педагогічну практику.

Студент зобов'язаний здати звітну документацію кафедральному керівнику кафедри через 3 дні після завершення практики. До звітної документації входять:

- короткий звіт про виконану під час педпрактики роботу;
- план-конспект одного уроку з підписом вчителя історії;

- сценарій позакласного заходу з оцінкою викладача – керівника педпрактики від кафедри педагогіки;
- психологічна характеристика одного учня з оцінкою викладача – керівника педпрактики від кафедри психології.

5. Підбиття підсумків практики

На підставі аналізу всіх поданих документів та захисту звітів кафедральний керівник практики готує загальний звіт групи та звітує на кафедрі. На засіданні кафедри приймається рішення про виконання студентом програми практики й виставлення заліку. Студент, який не виконав програму практики і отримав незадовільний відгук на базі практики або незадовільну оцінку при складанні заліку, вважається таким, що не виконав навчального плану семестру. За рішенням Ради факультету йому може бути призначене повторне проходження практики. Відповідно до «Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» (п. 4.4.) студенту, який не виконав програму практики без поважних причин, може бути надано право проходження практики повторно. Студент, який повторно отримав негативну оцінку з практики, відраховується з вищого навчального закладу.

6. Індивідуальне навчально-дослідне завдання не передбачені навчальним планом

7. Методи навчання.

Застосовується студентоцентризований, проблемно-орієнтований підхід, інтерактивні технології та активні методи навчання, що забезпечує поєднання теоретичної та практичної підготовки студентів. Використовуються ознайомлювальні (інструктаж, спостереження, ознайомлення з документацією), аналітичні (аналіз та самоаналіз уроків), практично-діяльнісні (проведення занять і заходів, моделювання педагогічних ситуацій), інтерактивні (групова робота, дискусії, взаємоаналіз), та цифрово-орієнтовані методи (знайомство з освітніми платформами, мультимедійні матеріали).

8. Методи контролю та схема нарахування балів

Усні форми оцінювання знань: співбесіди, спостереження та обговорення уроків та позакласних заходів.

Письмові форми оцінювання знань: підготовка документації – план-конспект уроку, сценарій позакласного заходу, психологічна характеристика учня.

9. Схема нарахування балів

	Види робіт	Кількість балів
1.	Відвідування та аналіз уроків	40
2.	Підготовка та проведення уроку / Проведення позакласного заходу	20
3.	Розробка плану-конспекту	10
4.	Сценарій позакласного заходу	10
5.	Психологічна характеристика класу	10
6.	Наявність звітної документації та її належне оформлення	10
	Усього	100

Критерії оцінювання результатів педагогічної практики.

90 – 100 балів – студент відвідав 30 уроків з історії та інших предметів, підготував та провів урок або позакласний захід, склав та належним чином оформив звітну документацію.

70 – 89 балів – студент відвідав 25 – 30 уроків, склав та належним чином оформив звітну документацію.

50 – 69 балів – студент відвідав 15 – 25 уроків, звітна документація складена із помилками, не оформлена належним чином.

1 – 49 балів – студент відвідав менше 15 уроків, не подав звітну документацію.

0 балів – студент не відвідував базу практики.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

10. Рекомендована література

- Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020 № 463-IX // Відомості Верховної Ради України. 2020. № 31. Ст. 226. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/651-14#Text>
- Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII // Відомості Верховної Ради України. 2017. № 38–39. Ст. 380. Режим доступу: <http://osvita.ua/legislation/law/2231/>
- Дорожня карта освітньої реформи (2015 – 2025 pp.). Київ, 2015. 78 с.
- Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України. 2022 р. Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/1B-dJxlljilNxfuy3jjq5n4ZVPeo4gZ8/view>
- Концепція розвитку освіти України на період 2015–2025 років. Проект. Режим доступу: http://tnpu.edu.ua/EKTS/proekt_koncepc.pdf
- Концептуальні засади реформування середньої освіти «Нова українська школа». Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
- Електронні версії підручників. Режим доступу: <https://imzo.gov.ua/pidruchniki/elektronni-versiyi-pidruchnikiv/>
- Про затвердження концептуальних засад реформування історичної освіти в системі загальної середньої освіти. 2024 р. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-kontseptualnykh-zasad-reformuvannia-istorychnoi-osvity-v-systemi-zahalnoi-serednoi-osvity>
- Професійний стандарт «Вчитель закладу середньої освіти». 2024 р. https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/646-ilovepdf_merged.pdf
- Перелік рекомендованої МОН початкової літератури на 2025/2026 навчальний рік. Режим доступу:

<https://www.schoollife.org.ua/perelik-rekomendovanoyi-mon-nachalnoyi-literatury-na-2025-2026-navchalnyj-rik/>

- Безпечне користування сучасними інформаційно-комунікативними технологіями: навчально-методичний посібник / За заг. ред Т. І. Бережної, О. А. Удалової, Т. В. Волосюк, Г. В. Буянової Київ: Україна, 2018. 136 с.
- Журба О. В. Методичні рекомендації для вчителів історії щодо організації дистанційного навчання учнів в період карантину. Режим доступу: http://ztnoippo.tilda.ws/ztn2?fbclid=IwAR2m36t4-YRtZC_wRD6ldxY4TT4CSJkDTJnLImYEfgPS7x0QqBQuQMVLPCg
- Кожемяка О. Л., Рибак І. М., Тур Л. І. Пограємо в історію. Збірник матеріалів для самостійної діяльності учнів з історії України в 7-9 класах // Історія і правознавство. 2004. №7 (11) – 9 (13).
- Наровлянський О. Д. Дидактичний матеріал з основ правознавства.: навч. посіб. для учнів 9 кл. серед. загальноосвіт. шк., гімназій, ліцеїв. Київ: Юрінком Інтер, 1999. 157 с.
- Не смійся з мене: просвітницько-профілактична програма тренінгових занять : Навч.-метод. посібник / Авт. Лора Паркер Роерден, за заг. ред. Лях Т. Л. Київ: УМСА, 2013. 100 с.
- Нова українська школа: як реалізувати новий зміст базової середньої освіти : навч.-метод. посіб. / за ред. А. Черній ; відп. за вип. О. Лютко, М. Люшин. Рівне : РОІППО, 2024. 207 с.
- Сиротинко Г. О. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання. Харків: Видав, гр. «Основа», 2003. 80 с.
- 101 цікава педагогічна ідея. Як зробити урок. Харків: Основа, 2008. 88 с.
- Стоп шкільний терор. Особливості цькування у дитячому віці. Профілактика та протистояння булінгу. Київ, 2017. 86 с.
- Шашура Л. Нестандартні уроки з історії України та всесвітньої історії у школі. Тернопіль: Підручники і Посібники, 2004. 64 с.
- Gordon, B. The New Teacher Handbook: 110 Strategies to Problem-Solve the Hard Parts of Teaching. Portsmouth, NH: Heinemann, 2025. 280 s.
- Casimir, A. E., Baker, C. N. Trauma-Responsive Pedagogy: Teaching for Healing and Transformation. Portsmouth, NH: Heinemann, 2024. 176 s.
- Khan, S. Brave New Words: How AI Will Revolutionise Education (and Why That's a Good Thing). New York: Penguin Random House, 2024. 320 s.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення.

Курс розміщений в системі електронного навчання Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

- Сайт Міністерства освіти та науки України: <http://mon.gov.ua/>
- Всеукраїнська школа онлайн: <https://lms.e-school.net.ua/>
- Інститут модернізації змісту освіти: <https://imzo.gov.ua/>
- Корисні посилання щодо теми антибулінгу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/protidiya-bulingu/korisni-posilannya-shodo-temi-antibulingu>
- НУШ: інструменти для дистанційного навчання: <https://nus.org.ua/articles/30-instrumentv-dlya-dystantsijnogo-navchannya-dobirka-nush/>
- Освітній проект «На урок»: <https://naurok.com.ua/>
- Підбірка програм для роботи з відео: <https://edpro.ua/blog/pidbirka-program-dlja-stvorennja-videokontentu>
- Портал "Освіта.ua": <http://osvita.ua/>
- Сервіси дистанційного навчання для вчителів: <https://thedigital.gov.ua/news/servisi-distantsiynogo-navchannya-dlya-vchiteliv>

- Сайт стопбулінг: <https://www.stopbullying.com.ua/>